

Partea I. Considerații generale privind cooperarea judiciară comunitară în materie civilă și comercială

1.1. Aspecte generale. Obligativitatea și supremația regu- lamentelor Uniunii Europene

1. **Dreptul dreptul unional european**^[1] (comunitar) se constituie din ansamblul de norme juridice care impun statelor membre ale Uniunii Europene un corolar de reguli ce trebuie respectate, în mod prioritar, în vederea realizării obiectivelor pe care statele membre ale *Uniunii* le au de atins. Toate aceste norme sunt cuprinse în tratate sau sunt emise de instituții, obiectul lor fiind *Comunitățile* și exercitarea competențelor lor. Astfel privit, dreptul comunitar apare ca un drept *supra-național* care, în toate situațiile are întâietate față de dreptul național al fiecărei țări membre.^[2]

Deși dispozițiile tratatelor nu se referă în mod expres la această situație, **superioritatea tratatelor** în integralitatea lor, rezidă din mai multe considerente. De pildă, recunoscându-se rolul Curții de Justiție privind respectarea dreptului și a tratatelor (Tratatul CEE, art. 64) sau forța executorie a actelor juridice ale Uniunii Europene pentru statele membre (Tratatul CEE, art. 189-192), se recunoaște implicit că existența dreptului comunitar are putere față de statele membre. De altfel, și jurisprudența Curții^[3] a reafirmat că tratatele au forță de lege în toate

---

[1] Apreciem că – față de transformările orizontale stabilite de art. 2 din Tratatul de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene, semnat la Lisabona la 13 decembrie 2007 (publicat în JO C 306 din 17 octombrie 2007) se înscrie și înlocuirea termenilor de Comunitate/Comunitatea Europeană cu acela de Uniune [art. 2 paragraf. 2 lit. (a)] – ramura de drept poate fi numită astăzi **DREPT UNIONAL EUROPEAN**, deși, nu ar fi incorectă nici utilizarea în continuare a terminologiei de **DREPT COMUNITAR EUROPEAN** (n.n.).

[2] I. Moroianu Zlătescu, R. Demetrescu, *Drept instituțional comunitar și drepturi-
le omului*, I.D.R., București, 2005, p. 77.

[3] CJCE, Aff. 6/60, 16 dec. 1960, Rec. 1960, p. 1146.

țările membre din moment ce acestea le-au ratificat și că ele primează, în întregul lor ansamblu asupra dreptului intern al statelor ori că toate actele comunitare sunt obligatorii pentru dreptul intern al statelor^[1].

2. Tot cu valoare de principiu, trebuie subliniat faptul că **normele de drept instituțional comunitar sunt de aplicabilitate imediată**, fie ele de drept primar, fie de drept derivat, în sensul că își ocupă locul în ordinea de drept național ca drept comunitar, fără a mai fi necesară o procedură specială de introducere^[2]. Tot ca o consecință a acestui principiu, judecătorii din statele membre au obligația subînțeleasă de a aplica dreptul comunitar, în mod imediat și direct.

Aceste norme sunt aplicabile din momentul intrării lor în vigoare, indiferent dacă există norme de drept național incompatibile cu cele de drept comunitar, iar ca arie de aplicabilitate, ele se adresează și dau naștere, deopotrivă, la drepturi și la obligații statelor membre, dar și persoanelor particulare. Se naște, totodată, obligația statelor membre de a interzice aplicarea normelor interne care intră în conflict cu normele comunitare, sau cu alte cuvinte, apare **principiul prevalenței dreptului comunitar** față de dreptul intern al fiecărui stat membru, ca o lege specială supranațională (*specialia generalibus derogant*).

3. Regulamentele Uniunii Europene sunt acte cu forță generală, obligatorie și **direct aplicabile** în fiecare stat membru al Uniunii Europene și constituie principalul izvor al dreptului derivat, forța generală a acestora fiind stabilită prin art. 189 din Tratatul CEE și art. 165 din Tratatul CEEA.

De altfel, Curtea de Justiție^[3] a statuat o definiție a noțiunii de *regulament* – reflectată în art. 14 din Tratatul CECO – ca fiind un act care stabilește principii normative cu caracter general, obligatoriu și aplicat direct în toate elementele sale țărilor membre. Condițiile de aplicare au un caracter general „abstract” și impersonal, cu consecințe juridice.^[4]

4. Regulamentele au putere normativă completă, fiind obligatorii în toate elementele conținute astfel încât toate statele-membre, instituțiile comunitare și toți cetățenii Uniunii au obligația să respecte

---

[1] CJCE, Aff. 6/64, 15 juil. 1964, Rec. 1964, p. 1141.

[2] I. Moroianu Zlătescu, R. Demetrescu, *op. cit.*, p. 79.

[3] CJCE, 1958, Aff. 13/57, Rec. 1958, p. 261.

[4] I. Moroianu Zlătescu, R. Demetrescu, *op. cit.*, p. 82.

dispozițiile acestor categorii de acte normative. Nimeni nu poate să aplice în mod arbitrar, incomplet sau selectiv dispozițiile sale, acestea fiind necesar a se aplica în mod unitar și în totalitate.

Respectarea regulamentelor Uniunii Europene constituie o obligație absolută, obligație care incumbă statului, prin autoritățile și instituțiile sale, obligație care cade, în primul rând, în sarcina instanțelor judecătorești, care sunt chemate să aplice legea. Practic, niciun stat-membru nu se poate prevala de nicio excepție pentru a justifica nerespectarea unora sau a unei dispoziții stipulate într-un regulament al Uniunii.

Articolul 5 din Tratatul CEE impune statelor-membre o serie de obligații, iar asupra modului de îndeplinire al acestora, veghează Curtea de Justiție a Uniunii Europene^[1]. Astfel, pe de o parte statele trebuie să se abțină de la orice acțiune susceptibilă a aduce atingere autorității regulamentului, iar, pe de altă parte, au obligația de a întreprinde măsurile necesare, apte să garanteze executarea eficientă a dispozițiilor regulamentului.

Potrivit tratatelor de la Roma, **regulamentele sunt direct și imediat aplicabile** în orice stat-membru, astfel încât acestea devin în mod automat valide în ordinea juridică a statelor membre, fără a mai fi nevoie de măsuri speciale ca publicarea sau încorporarea în dreptul național, chiar dacă, de principiu, intrarea în vigoare a unui regulament este marcată de publicarea sa în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene (JOCE).

5. Curtea de Justiție a statuat, totodată, faptul că regulamentele au nu doar o aplicare directă și imediată, ci și un **efect direct** în sensul că au aptitudinea de a crea drepturi și obligații pe care le introduc în patrimoniul juridic al persoanelor fizice sau juridice pe care le protejează^[2].

În această manieră interpretativă obligatorie, deducem că regulamentele sunt direct incluse în sistemul juridic național al statelor-membre U.E., care trebuie să recunoască și să permită neîngrădit

---

^[1] Printre modificările orizontale stabilite de art. 2 din Tratatul de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene, semnat la Lisabona la 13 decembrie 2007 (publicat în JO C 306 din 17 octombrie 2007) se înscrie și înlocuirea sintagmei de Curtea de Justiție a Comunităților Europene cu aceea de Curtea de Justiție a Uniunii Europene (art. 2 parağ. 7).

^[2] CJCE, 14 dec. 1971, Aff. 43/71, Rec. 1971, p. 1039.

exercitarea efectului direct al acestora, aspect care se traduce prin **prioritatea dispozițiilor comunitare, față de normele de drept intern.**

6. Tratatul de la Amsterdam din 1997, intrat în vigoare pe 1 mai 1999, a modificat Tratatul CE^[1] introducând în acesta un nou Titlu IV, referitor la „vize, azil, imigrare și alte politici referitoare la libera circulație a persoanelor”^[2], prin care s-a atribuit **Consiliului european puterea normativă, inter alia**, în cadrul **cooperării judiciare în materie civilă**^[3], cu scopul de a îmbunătăți și simplifica recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială – potrivit art. 65 lit. a) din Tratatul CE – și de a promova compatibilitatea regulilor aplicabile în statele membre la conflictele de legi și de competență jurisdicțională [art. 65, lit. b)]^[4].

În realitate, art. 65 TCE nu precizează tipul de „măsurî” pe care Uniunea e autorizată să le adopte, însă, din formularea generală se deduce că instituțiile Uniunii Europene pot recurge la orice sursă secundară sau act atipic sau bazându-se pe **principiul de proporționalitate**, în funcție de care va trebui să fie exercitată această putere discreționară.

Premisa primară rezultă din ideea potrivit căreia cooperarea judiciară în materie civilă prezintă „implicații transfrontaliere”, în sensul că materia civilă nu se transmite Uniunii, ci este abordată exclusiv pentru sectorul privind raporturile pe care le prezintă legăturile cu mai multe state membre sau cu terțe state.^[5] Uniunea poate interveni în

---

[1] Printre modificările orizontale stabilite de art. 2 din Tratatul de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene, semnat la Lisabona la 13 decembrie 2007 (publicat în JO C 306, 17 octombrie 2007) se înscrie și înlocuirea denumirii Tratatul de instituire a Comunității Europene (TCE) cu aceea de Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) (art. 2 parag. 1).

[2] R. Adam, La cooperazione in materia di giustizia e affari interni tra comunitarizzazione e metodo intergovernativo, în *Diritto dell'Unione europea*, 1998, p. 482 ss. Bariatti, Casi e materiali nel diritto internazionale private e comunitario, Giuffrè Ed. 2003 ș.a.

[3] F. Salerno, La cooperazione giudiziaria comunitaria in materia civile, in Strozzi (a cura di) *Diritto dell'Unione europea, parte speciale*, ed. Giappichelli, Torino ș.a.

[4] S. Carbone, Lo spazio civile e europeo in materia civile e commerciale, Giappichelli ed., Torino, 2006.

[5] Audit, Bermann, The application of private International law norms to „third countries”: The jurisdiction and judgements example, in *International civil litigation in Europe and relations with third States*, coord. Nuys, Watte, Bruxelles, 2005, p. 56.

dreptul internațional privat și procesual, în dreptul material aplicabil la spețe care prezintă elemente de extraneitate și în normele de procedură civilă aplicabile în statele membre.

7. În doctrină, s-a^[1] apreciat că **intervenția comunitară în dreptul internațional privat** e cu siguranță bazată pe **principiul concurențial**, în circumstanțele că norma limitează competența comunitară la „promovarea compatibilității regulilor” și că statele membre și-au rezervat competența materială, atâta timp cât regulile de drept internațional privat nu împiedică sau nu vin în contradicție cu dreptul comunitar, cu principiile sale de bază, cum ar fi uniunea vamală și libera circulație a mărfurilor și a persoanelor.

Internaționalitatea raportului nu pare să lipsească sau să se atenueze prin efectul scopului general stabilit în art. 61 al CE, pentru că în realitate acesta caracterizează întregul domeniu prevăzut de Titlul IV al Tratatului CE. Eliminarea normelor de competență din obiectivul care, potrivit art. 61 caută: „să instituie progresiv un spațiu de libertate, siguranță și justiție” ar implica faptul ca sfera de acțiune a CE să nu mai poată fi determinată^[2] coerent, astfel că era firesc să se reglementeze un act normativ, care să stabilească un pachet de reguli comune spațiului comunitar și în această materie.

Totodată, pare firesc ca actul care reglementează relațiile civile transfrontaliere să fie armonizat cu funcționalitatea necesară și corecta funcționare a pieței interne. De altfel, exigența de a dovedi existența acestui fapt rezidă în preambulul primelor regulamente comunitare adoptate în materie. În această idee, putem afirma că intervenția comunitară se dorește fezabilă atât în planul relațiilor contractuale cu statele terțe, cât și în planul relațiilor de familie și al conexiunii cu circulația persoanelor, care reprezintă unul din factorii care contribuie la stabilirea noțiunii de piață internă și comună^[3].

De altfel, intenția legiuitorului comunitar de a se apleca cu tot mai mult interes asupra reglementării cadrului jurisdicției, al cooperării, dar și a instituirii unor norme uniforme în domenii de maxim interes rezidă

---

^[1] D. Liakopoulos, M. Romani, *Litispendenza comunitaria*, ed. CEDAM, , 2009, p. 29.

^[2] A se vedea, de plidă și J. Basedow, *The communitarization of the conflict of laws under the treaty of Amsterdam*, in *Common market law reviw*, 2000, p. 708 care vorbește despre asumarea unor „limite nelimitate”.

^[3] T. Kruger, *Civil jurisdiction rules of the EU and their impact on third States*, Oxford, 2008.

și din numărul tot mai mare al regulamentelor și convențiilor adoptate. Comisia și Consiliul enumeră **cooperarea judiciară în materie civilă** printre prioritățile urmărite, în parte, în textele Convențiilor internaționale elaborate de-a lungul timpului; tot astfel, numai la sfârșitul anului 2001 au fost adoptate 5 Regulamente, nr. 1346/2000 din 29 mai 2000 referitor la *procedura de insolvență*, nr. 1347/2000 din 29 mai 2000 (zis și „Bruxelles II”)^[1] și în prezent nr. 2201/2003 (zis și „Bruxelles II-bis”) *privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială*^[2] și în materia răspunderii părintești, nr. 1348/2000 din 29 mai 2000 *privind notificarea și comunicarea în statele membre a actelor judiciare și extrajudiciare în materie civilă și comercială*, nr. 44/2001 din 22 decembrie 2000 *privind competența jurisdicțională, recunoașterea și executarea deciziilor în materie civilă și comercială*, nr. 1206/2001 din 28 mai 2001 referitor la *cooperarea între instanțele statelor membre în domeniul obținerii de probe în materie civilă sau comercială*. Trebuie amintită aici și Decizia nr. 2001/470/CE a Consiliului din 28 mai 2001 *privind înființarea unei rețele judiciare europene în materie civilă și comercială* (E.J.T.N.).

8. Acesta este contextul în care Comisia a prezentat Consiliului o propunere de Regulament^[3] care reproducea acea propunere de revizuire a **Convenției de la Bruxelles**. Propunerea Comisiei a fost însușită de Consiliu care a emanat astfel **Regulamentul CE nr. 44/2001** din 22 decembrie 2000 care, de la 1 martie 2002, a înlocuit în țările Uniunii Europene Convenția de la Bruxelles (cu excepția faptului că, în relațiile cu Danemarca, această Convenție a continua să fie considerată în vigoare până la data de 1 iulie 2007, când și acest stat a devenit parte la regulamentul).

---

[1] F. Mosconi, Giurisdiczione e riconoscimento delle decisioni in materia matrimoniale secondo il regolamento comunitario del 29 maggio 2000, în *Rivista di diritto processuale* 2001, p. 378.

[2] *Mc Leavy*, Brussels II Bis: matrimonial matters, parental responsibility, child abduction and mutual recognition, în *International and comparative law quarterly*, 2004, p. 554.

[3] Regulamentul nr. 44/2001 privește litigiile referitoare la raporturi civile și comerciale privind persoane domiciliate în statele membre ale Uniunii Europene, cu excepția Danemarcei, care prin exprimarea voinței sale în sens contrar, nu e obligată de actele comunitare aprobate pe baza titlului IV al Tratatului CE. Convenția de la Bruxelles va continua să reglementeze competența jurisdicțională și recunoașterea hotărârilor judecătorești referitoare la litigii care gravitează în cadrul sistemului juridic danez excluse din sfera de aplicare teritorială a dreptului comunitar potrivit prevederilor de la art. 299 din Tratatul CE.

Trebuie precizat faptul că Regulamentul CE nr. 44/2001 reia în mare parte disciplina Convenției de la Bruxelles, fiind prea puține norme cu caracter de noutate în domeniul **competenței jurisdicționale**^[1], însă, modificările sunt numeroase și extrem de importante în domeniul **recunoașterii hotărârilor**, printre care, amintim, pe de-o parte, cele privind condițiile de recunoaștere (dintre care s-a eliminat încălcarea normelor de drept internațional privat în cazurile de la art. 27, paragraful 5 al Convenției, și s-a adăugat opoziția la o hotărâre a unui stat membru, recognoscibilă în statul solicitat, pronunțată la sfârșitul unui proces între aceleași părți având același obiect și titlu, iar de cealaltă parte, cele referitoare la procedura de *exequatur*, în a cărei primă fază instanța e împiedicată să verifice existența condițiilor de recunoaștere, verificare ce va putea fi deci efectuată numai în faza de instrucție deplină, a cărei începere e lăsată la inițiativa părții).

9. Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială („Bruxelles I”) aparține categoriei regulamentelor obligatorii în toate elementele sale și direct aplicabile în România, de la data de 1 ianuarie 2007.

Normele regulamentului se aplică prioritar față de dreptul intern și au **efect direct** în litigiile dintre justițiabilii cetățeni sau resortisanți ai statelor-membre. La rândul lor, instanțele române, asemenea tuturor instanțelor din statele-membre U.E., sunt obligate să înlăture dispozițiile interne contrare regulamentului, în soluționarea cauzelor care intră în domeniul de aplicare al acestuia.

1.2. Obiectivul regulamentului

10. Regulamentul a intrat în vigoare la 1 martie 2002, înlocuind *Convenția de la Bruxelles din 1968*, care a fost valabilă mai multe decenii și care a avut o deosebită importanță în materia cooperării internaționale în materie civilă.

Obiectivul regulamentului este complet exprimat de chiar *Preambulul* său, după cum urmează:

---

[1] Se pot aminti precizările referitoare la *forum destinatae solutionis*, în caz de contracte de vânzare-cumpărare și de prestări de servicii, precum și apariția unei noi secțiuni referitoare la competența jurisdicțională în materie de contracte individuale de muncă, care în schimb nu erau prevăzute în Convenție (n.n.).

Consiliul Uniunii Europene, având în vedere Tratatul de instituire a Comunității Europene^[1], în special articolul 61 litera (c) și articolul 67 alineatul (1), având în vedere propunerea Comisiei⁽¹⁾, având în vedere avizul Parlamentului European⁽²⁾, având în vedere avizul Comitetului Economic și Social⁽³⁾, întrucât:

«Comunitatea și-a stabilit ca obiectiv să mențină și să dezvolte un spațiu de libertate, securitate și justiție, în cadrul căruia este garantată libera circulație a persoanelor. Pentru realizarea treptată a unui astfel de spațiu, Comunitatea trebuie să adopte, între altele, măsurile în domeniul cooperării judiciare în materie civilă care sunt necesare pentru buna funcționare a pieței interne.

Anumite disparități între normele interne care reglementează competența judiciară și recunoașterea hotărârilor împiedică buna funcționare a pieței interne. Adoptarea de dispoziții care să unifice normele referitoare la conflictele de competență în materie civilă și comercială și la simplificarea formalităților în vederea recunoașterii și executării rapide și simple a hotărârilor provenind din statele membre legate prin prezentul regulament este indispensabilă.

Acest domeniu intră sub incidența cooperării judiciare în materie civilă în sensul articolului 65 din tratat.

În conformitate cu principiul subsidiarității și cel al proporționalității, astfel cum sunt enunțate în articolul 5 din tratat, obiectivele prezentului regulament nu pot fi suficient realizate de către statele membre, ele putând fi, în consecință, mai bine realizate la nivel comunitar. Prezentul regulament se limitează la minimul cerut pentru realizarea acestor obiective și nu depășește ceea ce este necesar în acest sens.

La 27 septembrie 1968 statele membre, în temeiul articolului 293 a patra linie din tratat, au încheiat Convenția de la Bruxelles privind competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială, care a fost modificată prin convențiile de aderare a noilor state membre la convenția în cauză (denumită, în continuare, „Con-

---

[1] Printre modificările orizontale stabilite de art. 2 din Tratatul de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene, semnat la Lisabona la 13 decembrie 2007 (publicat în JO C 306, 17 octombrie 2007) se înscrie și înlocuirea denumirii Tratatul de instituire a Comunității Europene (TCE) cu aceea de Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) (art. 2 paragraf. 1).

(1) JO C 376 din 28 decembrie 1999, p. 1.

(2) Aviz emis la 21 septembrie 2000 (nepublicat încă în JO).

(3) JO C 117 din 26 aprilie 2000, p. 6.

venția de la Bruxelles”)⁽⁴⁾. La 16 septembrie 1988 statele membre și statele AELS au încheiat Convenția de la Lugano privind competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială, convenție paralelă cu Convenția de la Bruxelles din 1968. Au fost inițiate lucrări de revizuire a acestor convenții, iar Consiliul a aprobat conținutul textelor revăzute. Este necesară asigurarea continuității rezultatelor obținute în urma acestei revizuii.

Pentru atingerea obiectivului liberei circulații a hotărârilor în materie civilă și comercială este necesar și oportun ca normele care reglementează competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor să fie reglementate de un instrument juridic comunitar cu caracter imperativ și de aplicare directă.

Domeniul de aplicare a prezentului regulament trebuie să includă toate aspectele importante de drept civil și comercial, cu excepția anumitor aspecte bine definite.

Trebuie să existe o legătură între litigiile care intră sub incidența prezentului regulament și teritoriul statelor membre unde acesta se aplică. În consecință, trebuie să se aplice norme comune privind competența, în principiu, atunci când pârâtul are domiciliul pe teritoriul unuia dintre aceste state membre.

Pârâții care nu au domiciliul pe teritoriul unui stat membru se supun, în general, normelor de drept intern privind competența aplicabile pe teritoriul statului membru al instanței sesizate, iar pârâții care au domiciliul pe teritoriul unui stat membru căruia nu i se adresează prezentul regulament trebuie să rămână, în continuare, supuși dispozițiilor Convenției de la Bruxelles.

În sensul liberei circulații a hotărârilor, hotărârile pronunțate într-un stat membru căruia se adresează prezentul regulament trebuie să fie recunoscute și executate în alt stat membru căruia se adresează prezentul regulament, chiar dacă debitorul împotriva căruia s-a pronunțat hotărârea are domiciliul pe teritoriul unui stat terț.

Normele de competență trebuie să prezinte un mare grad de previzibilitate și să se întemeieze pe principiul conform căruia competența este determinată, în general, de domiciliul pârâtului și, astfel, trebuie

---

⁽⁴⁾ JO L 299 din 31 decembrie 1972, p. 32.

JO L 304 din 30 octombrie 1978, p. 1.

JO L 388 din 31 decembrie 1982, p. 1.

JO L 285, din 3 octombrie 1989, p. 1.

JO C 15 din 15 ianuarie 1997, p. 1.

Pentru textul consolidat, a se vedea JO C 27 din 26 ianuarie 1998, p. 1.

să fie întotdeauna disponibilă, cu excepția câtorva situații bine definite în care materia litigiului sau autonomia părților justifică un alt factor de legătură. În cazul persoanelor juridice, domiciliul trebuie să fie definit în mod autonom, în vederea ameliorării transparenței normelor comune și a evitării conflictelor de competență.

În afară de instanța domiciliului părâtului, trebuie să existe și alte criterii suplimentare de competență, stabilite în temeiul unei legături strânse între instanță și litigiu sau în scopul bunei administrări a justiției.

În cazul contractelor de asigurare, contractelor încheiate cu consumatorii și al contractelor de muncă, partea defavorizată trebuie să fie protejată prin norme de competență mai favorabile intereselor sale decât normele generale prevăzute în prezentul regulament.

Autonomia părților într-un contract, altul decât un contract de asigurare, contract încheiat cu consumatorii sau contract de muncă, în cazul cărora este permisă părților numai o autonomie limitată de stabilire a instanței competente, trebuie să fie respectată sub rezerva competenței exclusive a instanțelor prevăzute în prezentul regulament.

În interesul administrării armonioase a justiției este necesar să se reducă la minimum posibilitatea apariției procedurilor concurente și să se evite pronunțarea în două state membre a unor hotărâri ireconciliabile. Trebuie să fie prevăzut un mecanism clar și eficace de rezolvare a cazurilor de litispendență și de conexitate, precum și de înlăturare a problemelor care decurg în urma divergențelor interne referitoare la determinarea datei de la care se consideră că o cauză este pendinte. În sensul prezentului regulament, este necesar ca data în cauză să fie definită în mod autonom.

Încrederea reciprocă în administrarea justiției la nivel comunitar justifică recunoașterea de plin drept a hotărârilor pronunțate într-un stat membru fără să fie necesară, cu excepția contestațiilor, recurgerea la o altă procedură.

În virtutea aceluiași principiu al încrederii reciproce, procedura în temeiul căreia o hotărâre pronunțată într-un stat membru devine executorie în alt stat membru trebuie să fie eficientă și rapidă. În acest sens, hotărârea de încuviințare a executării unei hotărâri trebuie să fie făcută practic automat în urma unor verificări pur formale ale documentelor furnizate, fără ca instanța să aibă posibilitatea de a invoca din oficiu unul dintre motivele de neexecutare prevăzute în prezentul regulament.

Cu toate acestea, respectarea dreptului la apărare impune ca pârâtul să aibă posibilitatea de a introduce o acțiune, procedura fiind contradictorie, împotriva hotărârii de încuviințare a executării, în cazul în care consideră că unul dintre motivele de neexecutare este îndeplinit. Dreptul la acțiune îi este recunoscut și reclamantului în cazul în care hotărârea de încuviințare a executării este respinsă.

Trebuie asigurată continuitatea între Convenția de la Bruxelles și prezentul regulament, fiind necesară să se prevadă unele dispoziții tranzitorii în acest sens. Aceeași necesitate a continuității trebuie garantată cu privire la interpretarea Convenției de la Bruxelles de către Curtea de Justiție a Comunităților Europene, iar Protocolul din 1971 ⁽¹⁾ trebuie să rămână, de asemenea, aplicabil în cazul procedurilor pendinte la data intrării în vigoare a prezentului regulament.

Regatul Unit și Irlanda, în conformitate cu articolul 3 din Protocolul privind poziția Regatului Unit și a Irlandei anexat la Tratatul privind Uniunea Europeană și la Tratatul de instituire a Comunității Europene, și-au notificat dorința de a participa la adoptarea și aplicarea prezentului regulament.

În conformitate cu articolele 1 și 2 din Protocolul privind poziția Danemarcei anexat la Tratatul privind Uniunea Europeană și la Tratatul de instituire a Comunității Europene, Danemarca nu participă la adoptarea prezentului regulament, care, prin urmare, nu i se adresează și nu i se aplică.

Deoarece Convenția de la Bruxelles este în vigoare în cadrul relațiilor dintre Danemarca și statele membre care sunt parte prin prezentul regulament, atât Convenția, cât și Protocolul din 1971 continuă să se aplice în cadrul relațiilor dintre Danemarca și statele membre parte la prezentul regulament.

Convenția de la Bruxelles continuă, de asemenea, să se aplice teritoriilor statelor membre care intră în domeniul de aplicare teritorială a acestei convenții și care sunt excluse din prezentul regulament în temeiul articolului 299 din tratat.

---

(1) JO L 204 din 2 august 1975, p. 28.

JO L 304 din 30 octombrie 1978, p. 1.

JO L 388 din 31 decembrie 1982, p. 1.

JO L 285 din 3 octombrie 1989, p. 1.

JO C 15 din 15 ianuarie 1997, p. 1.

Pentru textul consolidat, a se vedea JO C 27 din 26 ianuarie 1998, p. 28.

Din motive de coerență, prezentul regulament nu trebuie să aducă atingere normelor în materie de competență și de recunoaștere a hotărârilor conținute în instrumente comunitare speciale.

Respectarea angajamentelor internaționale pe care statele membre și le-au asumat impune ca prezentul regulament să nu aducă atingere convențiilor la care statele membre sunt parte și care se reglementează anumite materii.

Este necesar ca normele de bază din prezentul regulament să aibă flexibilitatea necesară pentru a ține seama de particularitățile procedurale din anumite state membre. În consecință, anumite dispoziții din Protocolul anexat la Convenția de la Bruxelles trebuie să fie încorporate în prezentul regulament.

Pentru a se permite o tranziție armonioasă în anumite domenii care au făcut obiectul unor dispoziții speciale din Protocolul anexat la Convenția de la Bruxelles, prezentul regulament prevede, pentru o perioadă de tranziție, dispoziții care iau în considerare situația specifică din anumite state membre.

În termen de cel mult cinci ani de la intrarea în vigoare a prezentului regulament, Comisia prezintă un raport cu privire la aplicarea acestuia și, dacă este necesar, înaintează propuneri de adaptare.

Comisia va trebui să modifice anexele I - IV privind normele în materie de competență internă, instanțe sau autorități competente, precum și căile de atac existente, în temeiul modificărilor transmise de către statul membru interesat. Modificările aduse anexelor V și VI vor trebui să fie adoptate în conformitate cu Decizia 1999/468/CE a Consiliului din 28 iunie 1999 de stabilire a normelor de exercitare a competențelor de executare conferite Comisiei⁽¹⁾.

Adoptă prezentul Regulament.»

Reținem, deci, faptul că regulamentul are ca obiectiv îmbunătățirea spațiului libertății, al siguranței și al dreptului prin asigurarea unei **libere circulații a hotărârilor pronunțate într-un stat membru**, în toate celelalte state membre. Regulile de competență cuprinse în Regulamentul nr. 44/2001 au scopul de a stabili norme uniforme de atribuire a competențelor între statele membre și, uneori, chiar și față de țările terțe, în măsura în care un anumit element de extraneitate al litigiului se circumscrie sferei de aplicare a regulamentului.

⁽¹⁾ JO L 184 din 17 iulie 1999, p. 23.

Obiectivul final rezidă în **asigurarea liberei circulații a persoanelor și funcționarea pieței unice**. Ideea fundamentală a regulamentului constă în crearea unor standarde de drept unitare, aplicabile în toate statele membre, simultan cu eliminarea oricăror forme de control al unei hotărâri pronunțate în străinătate, excepțiile fiind de strictă interpretare și aplicare.

În privința ariei de aplicabilitate obligatorie între statele-membre, deși Danemarca nu a participat *ab initio* la acest instrument normativ, la data de 1 iulie 2007 a semnat un acord pentru a deveni parte la acest regulament (Jurnalul Oficial L 94 din 4 aprilie 2007), astfel încât, în prezent, Regulamentul este valabil în toate statele membre.

1.3. Interpretare. Câteva aspecte privind pronunțarea hotărârilor preliminare

11. Potrivit regulilor generale în materie comunitară, subliniem că nu sunt permise interpretările dispozițiilor și instituțiilor regulamentului prin prisma metodelor naționale de interpretare (proprii fiecărui stat-membru în parte), mai mult, majoritatea normelor regulamentului trebuie interpretate în mod autonom în cadrul acestuia.

Se admite că, ori de câte ori apar dificultăți de interpretare a dispozițiilor și instituțiilor regulamentului, se poate uza de **procedura hotărârii preliminare** (întemeiate pe art. 68 din Tratatul de instituire a Comunității Europene). De altfel, numai instanța investită cu un litigiu *pendinte*, în cadrul unui stat-membru, are posibilitatea de a se adresa *Curtii Europene de Justiție (Curtea de Justiție a Uniunii Europene)* cu întrebări privind aplicabilitatea sau interpretarea regulamentului prin intermediul procedurii hotărârii preliminare, iar nu și părțile litigante, în mod direct.

Cu toate acestea, în ceea ce ne privește, opinăm că nimic nu împiedică părțile litigante să supună atenției și dezbaterii instanței naționale *oportunitatea sesizării instanțelor comunitare*, printr-un memoriu (cerere motivată) în scopul pronunțării unei hotărâri preliminare. În această ipoteză, apreciem că instanța națională va analiza oportunitatea cererii în funcție de circumstanțele concrete ale cauzei și de motivele care au generat formularea unei astfel de solicitări, iar, dacă o va găsi întemeiată, va putea prelua punctul de vedere și va sesiza instanța comunitară, întrucât doar judecătorul național are legitimarea de a o face.

Considerăm că o astfel de abordare nu încalcă dispozițiile tratatului, care nu disting dacă instanța se autosesizează sau reacționează ca urmare a solicitării părților litigante, fiind posibile ambele alternative.

1.3.1. Rolul Curții de Justiție în materie preliminară

12. Procedura hotărârilor preliminare, prevăzută de art. 234 din TCE, permite instanțelor naționale ca, în cursul unui litigiu *pendinte*, să adreseze întrebări Curții de Justiție privind interpretarea sau validitatea unei norme comunitare, anterior pronunțării hotărârii în respectivul litigiu.

În desfășurarea procedurii hotărârii preliminare, rolul Curții se limitează la a oferi o interpretare a dreptului comunitar ori la a se pronunța cu privire la validitatea acestuia. Curtea nu va avea, însă, posibilitatea de a aplica dreptul comunitar la situația de fapt ce face obiectul litigiului principal, acesta fiind rolul organului național de jurisdicție. De asemenea, instanța comunitară nu se va pronunța nici asupra problemelor de fapt ivite în cadrul acțiunii principale și nici cu privire la soluționarea divergențelor de opinii în interpretarea sau aplicarea dreptului național.

În considerarea atribuțiilor care îi revin în această materie, Curtea se va pronunța asupra interpretării sau validității dreptului comunitar, încercând să ofere un răspuns util pentru soluționarea litigiului. Jurisdicția națională este, însă, cea careia îi revine sarcina de a trage concluziile ce decurg din răspunsul Curții, înlăturând, dacă se impune, aplicarea normelor naționale de drept în discuție.

În scopul degrevării Curții de Justiție de numărul prea mare de cereri pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare, Tratatul de la Nisa a modificat art. 225 din TCE, acordând și **Tribunalului de Primă Instanță** competența de a se pronunța în această procedură preliminară, în anumite materii, expres arătate de Statutul Curții. Este de precizat faptul că acest **transfer de competențe** nu se produce în mod automat, prin intrarea în vigoare a Tratatului de la Nisa, ci presupune o modificare corespunzătoare a Statutului Curții, care trebuie aprobată de către Consiliu, cu unanimitate, la propunerea Curții sau a Comisiei.^[1]

Totodată, în circumstanțe excepționale, hotărârile pronunțate de TPI pot fi supuse reexaminării de către Curte, dar numai în condițiile și

---

^[1] T. Ștefan, B. Andreșan-Grigoriu, *Drept comunitar*, Institutul Național al Magistraturii, București 2007, p. 224.

limitările impuse de Statut, mai exact atunci când există un risc de subminare și perturbare a unității și coerenței dreptului comunitar.

1.3.2. Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare

13. În contextul articolelor 234 din Tratatul CE și 150 din Tratatul Euratom, atribuția de a investi Curtea de Justiție a Uniunii Europene cu o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare aparține exclusiv instanțelor de judecată dintr-un stat membru al Uniunii Europene.

În această materie, înțelesul **noțiunii de „instanță de judecată”** nu este însă cel pe care îl regăsim în sistemele de drept ale statelor membre. În sensul avut în vedere în dreptul comunitar, sunt cuprinse în această categorie autoritățile judecătorești consacrate ca fiind instanțe de judecată în sistemele de drept ale statelor membre, care se bucură de această prezumție în sfera dreptului comunitar. Aceștia li se pot adăuga și alte autorități care îndeplinesc criteriile necesare pentru a fi considerate „instanțe” în accepțiunea dreptului comunitar. Astfel, un organ jurisdicțional, conform dreptului național al unui stat, poate să nu fie considerat „instanță” în ordinea de drept comunitară și invers, un organism jurisdicțional, potrivit ordinii comunitare, nu este întotdeauna reglementat ca atare în dreptul național.

De-a lungul timpului, din ansamblul jurisprudenței Curții s-au desprins o serie de elemente cu ajutorul cărora se poate aprecia dacă autoritatea care a investit Curtea are calitatea de „instanță”^[1], elemente sintetizate în următoarea enumerare: originea legală a autorității respective, permanența acesteia, caracterul obligatoriu al hotărârilor pronunțate, contradictorialitatea procedurii, aplicarea normelor de drept în soluționarea cauzei precum și independența acesteia.

Nota informativă cu privire la formularea cererilor pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare de către organele jurisdicționale naționale, emisă de Curtea de Justiție și publicată în JO C 143 din 11 iunie 2005, p. 1 cuprinde o observație importantă în ceea ce privește sesizarea Curții cu o cerere în interpretarea unei reguli de drept comunitar. Astfel, orice organ de jurisdicție poate să sesizeze Curtea cu o cerere în *interpretarea unei reguli de drept comunitar*, dacă apreciază că acest fapt este necesar pentru soluționarea unui litigiu cu care a fost investit.

---

[1] C.D. Radu Presură, R.M. Popescu, Regimul juridic al hotărârilor preliminare ale CJCE și impactul acestora asupra sistemului de drept național, Institutul European din România, București, 2008, p. 6.